

Съдържание

Инструментарий за GATE – борба със свързаните с половете стереотипи в училище.....	2
Дейност 1: рекламите и половете	3
Дейност 2: полови обусловен език	5
Дейност 3: дилеми.....	6
Дейност 4: нагласи към пола	8
Дейност 5: трансформиране на пространството в училищния двор	9
Дейност 6: занимания, основани на младежка литература	11
Дейност 7: какво ме прави човека, който съм?	12
Дейност 8: тефлоновият тест	14
Дейност 9: „карта на докосванията“	15
Дейност 10: как да кажеш „не“ – дискусия.....	16
Дейност 11: пътни знаци, които създават норми	17
Дейност 12: анализ на сегрегацията на половете на работното място	18
Дейност 13: чувствителна към равнопоставеността между половете комуникация.....	20
Дейност 14: негативните мисли - в кошчето за боклук.....	21
Дейност 15: кой какво върши	22
Дейност у 16: двуседмичното предизвикателство	23
ПРИЛОЖЕНИЕ 1 – ресурси за дейност 1	24

Инструментариум за проекта GATE – борба със свързаните с половете стереотипи в училище

Настоящият инструментариум е един от резултатите в рамките на транснационален проект, финансиран от Европейския съюз.

Той съдържа редица дейности, които могат да се изпълняват по различни предмети и на различни места в училището.

Дейностите са разнородни: от такива, които могат да се изпълнят за по-кратки периоди, до такива, които продължават по-дълго време. Всички те имат ясно формулирани цели, придружени са от инструкции и могат да бъдат допълнени с дидактически ресурси, които също са включени в инструментариума.

Проектът, в който се вписва наборът от инструменти, разглежда начините за преодоляване на полово обусловените стереотипи в училище. Следва кратко въведение в някои от понятията и разбиранията, свързани с половете и стереотипите:

Понятието „джендър“ (социо-пол) – за разлика от „пол“ – се отнася до това, което човек би нарекъл социални и културни разбирания за пола.

И докато полът има връзка с биологията, хромозомите и хормоните, то понятието „джендър“ се отнася до културно и социално обусловените възприятия за подходящо и неподходящо поведение на двата пола.

Това означава, че нашето разбиране за „мъжко“ и „женско“ се променя с времето и зависи от това къде живее човек и в каква културна среда е отраснал.

Следователно разбирането за подходящо поведение не е нито твърдо установено за неопределено време, нито е пряко свързано с биологичния пол.

Един от основните инструменти за борба с неравноправието е това да осъзнаеш, че то съществува. Ако не успеем да анализираме реалността на нашите ученици, ако не познаваме символичния свят, който стои в основата на техните идеи, няма да можем да разрушим неравноправието и да изградим равноправие.

Затова е много важно да се организират дейности, които хвърлят светлина върху символичния свят на учениците ни, техните идеи за предубедеността относно половете, какво са научили за половото разделение на труда на тяхната възраст, какво мислят за съвместните отговорности въщи и равноправните родителски грижи.

Включените в настоящия инструментариум дейности са замислени с цел да предизвикат дебат по тези въпроси, а не просто да ни дадат информация какви са идеите на учениците относно неравноправието или да предоставят на тях информация за това неравноправие.

Дейностите представляват възможност и за нас като учители да осъществим намеса и да предложим платформа за просветеност и промяна – както в живота на учениците, така и в собствения ни професионален живот.

Дейност 1: рекламите и половете

Ключови думи: език и диалог, език на тялото, властови структури, овластяване, визуално и естетично представяне, социални отношения, критично разбиране, свобода на изразяване

Цел: целта на тази дейност е да подобри уменията на учениците да разглеждат визуални материали и текстове с критично разбиране и преценка – да насърчи учениците да разпознават и оспорват стереотипите, свързани с половете.

Области на компетентност: грамотност; личностна и социална компетентност, да знаем как да учим; гражданска компетентност.

Инструкции:

Стъпка 1: Учителят показва 3 - 5 реклами. Може да избере от рекламите в приложение 1 или да потърси алтернативи в интернет или в списания.

Стъпка 2: Учителят започва анализ на рекламите в клас с помощта на въпроси като например:

- Как са представени половете в различните реклами?
- Как се е променило с времето представянето на половете?
- Разпознавате ли се в тези реклами?

Стъпка 3: Учениците посочват стереотипните елементи в рекламите и измислят заглавие на рекламите.

Стъпка 4: Възпроизвеждане на една избрана реклама:

- В групи по 2-4 души, учениците избират една реклама, която искат да възпроизведат.
- Използвайки анализа като отправна точка, те заменят някои визуални елементи (цветове, рокли, играчки) с

такива, които не са основани на полови предубеждения (напр. смяна на цвета, друг пол на главния герой, предмети и т.н.).

- Учениците дават на своята реклама друго заглавие – различно от измисленото на стъпка 3.

Стъпка 4: Учениците правят изложба за някое общо пространство в училище или за друг клас, като показват рекламите „преди“ и „след“.

Времева рамка: 3-4 урока

Материали: пособия за изкуство, достъп до компютър, изображения/ресурси в приложение 1

Място: класната стая

Разновидност 1: създаване на реклама, при която няма полови предубеждения: служи

за допълнение към дейността.

Знанията, получени от дейността, служат за отправна точка на учениците, които сега трябва да съставят своя собствена реклама.

В групи от 2-4 души, избират желан от тях продукт за реклама. Вземат решение относно целевата група и посланието, което искат да предадат. Задачата сега е да създадат реклама, при която няма

предубеждения относно пола, като обръщат внимание на това доколко добре са представени хората в рекламата, как са облечени, предметите и текста, придружаващ визуалното представяне. Могат да използват компютърни графики, снимки от списания и вестници или импровизирани рисунки. Накрая могат да направят изложба в училище или за друг клас.

Времева рамка: 3-4 урока

Материали: пособия за изкуство, достъп до компютър/iPad, вестници, списания, хартия за плакат

Място: класната стая

Разновидност 2: колаж, лишен от полови предубеждения. Учениците избират 3-4 реклами от вестници и списания, а учителят дава начало на анализ на рекламите, като използва същите въпроси като в оригиналната дейност.

Този път учениците „деконструират“ една от избраните реклами и правят нов колаж, при който няма полови предубеждения, като използват снимки и изрезки от същите вестници и списания, в които са намерили оригинала. Идеята е учениците да видят, че снимките сами по себе си не са задължително натоварени с предубеждения, а по-скоро начина, по който ги ползваме.

Времева рамка: 2-3 урока

Материали: вестници, списания, хартия за плакат

Място: класната стая

Разновидност 3: анализ на аудиовизуални реклами

Учениците гледат една българска телевизионна реклама:

<https://youtu.be/4AoL4wNNcgk> (текстът е даден по-долу) и обсъждат следното в групи:

- Защо е избрана тази реклама в контекста на работа с половете?
- Кои части от рекламата намирате за дискриминационни към пола?
- Може ли да опишете езика на тялото в рекламата, който се свързва с дискриминация към пола?

Следващата стъпка е групите да потърсят подобни местни (датски, финландски, френски, испански) реклами в интернет и да отговорят на следните въпроси:

- По какъв начин си прилича рекламата, която намерихте, с тази от България?
- По какъв начин се различава?
- Защо мислите, че е различна?

Времева рамка: 1 урок

Материали: достъп до компютър

Място: класната стая

Текст на рекламата:

- Цвети, кафе! Здравейте! Аз съм Башар Рахал и съм директор на студентската телевизия. Ако си студент, запомни тази година!
- Шефе, кафе...
- Това е годината, в която ти стана известен като водещ, сценарист, актьор или организатор на най-младата българска медия – студентската телевизия. Ако ти се става известен, яви се на национален кастинг в София, Благоевград, Пловдив, Бургас, Варна, Търново и Русе. Край на съобщението!
- Шефе, сметанката?
- Ето - Цвети вече стана известна!

Дейност 2: полово обусловен език

Ключови думи: език и диалог, комуникация, критично разбиране, идентичност, властови структури

Цел: целта на тази дейност е да ни накара да разберем по-добре как езикът ни поддържа специфични представи за половете.

Области на компетентност: грамотност; личностна и социална компетентност; да знаем как да учим; гражданска компетентност; съобразяване с културните особености и умения за изразяване.

Инструкции:

Учителят представя различни изрази пред класа. Например (да се адаптира към конкретния национален контекст и език):

- „Не се дръж като момиче“
- „Дръж се мъжки“
- „Мъжкарана“
- „Мъжете никога не плачат“
- „Бъди мъж“
- „Хвърляш / бягаш / биеш се като момиче“

Може да е уместно или необходимо да се посочат повече изрази.

Попитайте учениците дали са чували тези изрази и знаят ли значението им.

Показват ли някои изрази снизходително отношение? По какъв начин? Има ли предразсъдъци към различните полове?

Към момчетата? Към момчетата?

Учениците избират една дума или израз, които искат да разгледат:

2. След това пускат думата/израза в търсачка. Какво излиза? Какво казва речникът за дадената дума? Думата/изразът променя ли смисъла си, ако я кажете на момче или на момиче? Какво мислите за думата или израза? Смятате ли, че думата/изразът ще се използват след 10 години? Защо (не)?

3. Дискутирайте в час следното:

Могат ли думите и изразите, които употребяваме, да допринесат за това да поставяме хората в определени категории заради пола им?

Защо някои хора вярват, че има разлики в това, което могат да правят момчетата и момичетата?

Как можем да създадем език, който не е предубеден?

Времева рамка: 1-2 урока (1 урок=45 мин.)

Материал: плакати с полово предубеден език и изрази, достъп до интернет

Място: класната стая

Тази дейност е основана на дейността 'Tudeprinsere og pigeftnidder' от преподавателските материали на Датската асоциация по семейно планиране.

Дейност 3: дилеми

Ключови думи: език и диалог, критично разбиране, комуникация, идентичност

Цел: да се подобри осведомеността на учениците и да се насърчат разсъжденията им относно дилемите за половете и как могат да действат в подобни ситуации.

Области на компетентност: грамотност; гражданска компетентност; личностна и социална компетентност, да знаем как да учим.

Инструкции:

1. Учителят избира дилеми, които намира за подходящи за класа. Дейността започва с представяне на метода на работа пред учениците:

Става въпрос за заемане на позиция дори при наличие на съмнения.

Целта не е да се постигне споразумение, а да се разгледат различни начини за справяне с дилемата.

Не е позволено да се коментира избора на другия.

2. Учениците трябва да решат как героят в историята може да предприеме действия в различните ситуации.

Учителят посочва 4 места в класната стая, които представляват всеки един избор, и прочита различните избори пред класа. Учениците отиват на това място в класната стая, което за тях представлява най-добрият избор.

3. Когато всеки е намерил своето място в класната стая, учителят интервюира учениците с въпроси като например:

- Защо смяташ този избор на действие за най-добър?
- Какво ще се случи според теб, ако избереш това действие?
- Сещаш ли се за нещо, което може да е проблемно при това действие? Има ли нещо в това действие, което не е толкова добро?

4. Когато всички групи изразят мнението си, учителят може да попита дали някой е променил мнението си, след като е чул отговорите.

Дейността може да продължи с други истории/дилеми.

Времева рамка: 1-2 урока (1 урок=45 мин.)

Материали: работни листове с дилеми (вж. приложение 2 за примери).

Място: класната стая

Примери за дилеми:

Пример 1

В междучасието някои момчета от класа играят футбол в двора. Ясмин пита дали може да играе с тях. Едно от момчетата се провиква: „Футболът не е за момичета“ и продължава да играе. Какво ще направи Ясмин?

Вариант 1: Ясмин намира момичета, с които да играе футбол.

Вариант 2: Ясмин се провиква в отговор, че футболът със сигурност е за момичета и влиза в игрището.

Вариант 3: Ясмин се оплаква на някой учител.

Вариант 4: Измислете свой собствен отговор.

Пример 2

Изабела публикува в инстаграм своя снимка по бански. Малу от нейния клас коментира под снимката: „Мръсница“. Изабела е разстроена от този коментар. Какво може да предприеме?

Вариант 1: Изабела разговаря с Малу при следващото им виждане в училище.

Вариант 2: Изабела игнорира коментара.

Вариант 3: Изабела обсъжда с някои свои приятели от класа какво да направи.

Вариант 4: Измислете свой собствен отговор.

Дейност 4: нагласи към пола

Ключови думи: език и диалог, комуникация, идентичност, привилегии, неравнопоставеност, полово обусловено разделение на работата

Цел: да се породи дискусия и да се обогати критичният поглед към качествата, които се приписват на различните полове.

Области на компетентност: личностна и социална компетентност, да знаем как да учим; съобразяване с културните особености и умения за изразяване.

Инструкции:

Учениците седят на столове, подредени в кръг. Учителят прочита едно твърдение. Ако учениците са съгласни, бързо стават прави.

Когато учениците стават прави, учителят пита за причините за решението им. След като учениците изслушат различните причини, учителят може да им даде възможност да седнат, ако мнението им относно твърденията се е променило.

След всеки кръг всички седат отново на столовете, а учителят прочита ново твърдение.

Съвет: добра идея е дейността да започне с две неутрални твърдения, за да могат учениците да изпробват как работи.

Времева рамка: 1 урок (45 мин.)

Място: класната стая или пред нея

Материали: листове с твърдения (да се адаптират към съответната страна и контекст)

Разновидност 1: начертаване на линия

Начертайте въображаема или истинска линия на пода или земята. Единият ѝ край означава „пълно съгласие“, а другият – „пълно несъгласие“. Учителят прочита твърдението, а учениците трябва да намерят мястото си на

линията в зависимост от това доколко са съгласни или несъгласни с него.

След като се позиционират, учителят може да ги попита за причините за решението им. След няколко такива въпроса учениците могат да се преместят, ако обясненията на съучениците им са ги убедили да сменят позицията си.

Твърдения – примери (да се допълнят при необходимост):

- Момчетата като цяло са по-добри в постигането на концентрация от момчетата
- Жените са по-състрадателни от мъжете
- Полът е нещо, с което се раждаш
- Момчетата не обичат да играят футбол
- Момчетата са по-атлетични от момчетата
- Момчетата са по-добри по математика от момчетата
- Момчетата са по-добри по математика от момчетата
- Обичам да работя със съученици от моя пол
- За мен полът не е от значение
- Жените се справят с домакинските задължения по-добре от мъжете
- Мъжете изкарват парите, а жените се занимават с готвенето
- Мъжете вършат домакинска работа като жените
- Справедливо е мъжете и жените да си разпределят домакинските задължения

Дейност 5: трансформиране на пространството в училищния двор

Ключови думи: самоуважение, социални отношения, гражданство, овластяване

Цел: игрите в междучасията да станат по-приобщаващи. Да се повиши осведомеността за това как полът прави възможни или невъзможни различните начини за участие в училищните игри.

Области на компетентност: многоезикова компетентност; личностна и социална компетентност, да знаем как да учим; гражданска компетентност; съобразяване с културните особености и умения за изразяване.

Инструкции:

1. Наблюдение на двора

Определете различни зони в училищния двор / мястото за игри. Учениците отговарят за една зона и получават една от следните задачи:

- a. В течение на една седмица, групи от по двама ученици маркират върху една карта момчетата (Ж) и момчетата (М), които се намират в определената им зона по различно време.
- b. В течение на една седмица, групи от по двама ученици правят по 3 снимки всеки ден на различни места в определената им зона. След това снимките се анализират с помощта на следната таблица:
Забележка: ако на учениците не им е разрешено да снимат, могат просто да отбелязват наблюденията си направо в таблицата.

Име/на на наблюдаващия(те)
.....

Класове в междучасие: .....

Наблюдавана зона:.....

** Ако на една и съща снимка има момчета и момичета, които играят на различни неща, запишете ги всички в таблицата. Например: Ден 1, снимка 1: игри: 3 момичета на футбол, 1 момиче гледа; 1 момче скача на въже, 1 момче на футбол.
Същата бележка важи и за оборудването.
В колоната „брой“ се отбелязва само броят на момчетата и броят на момчетата, които се виждат на снимката.*

		БРОЙ		ИГРИ*		ОБОРУДВАНЕ*	
		Ж	М	Ж	М	Ж	М
ДЕН1 (дата и час)	photo 1						
	photo 2						
	photo 3						
ДЕН2 (дата и час)	photo 1						
	photo 2						
	photo 3						
ДЕН3 (дата и час)	photo 1						
	photo 2						
	photo 3						
ДЕН4 (дата и час)	photo 1						
	photo 2						
DAY 4 (date and time)	photo 3						

2. Анализ и дискусии в час

Учениците представят наблюденията си (карти, снимки, бележки) в час. Заедно с учениците, учителят обобщава сходните и различните моменти при груповите наблюдения.

Въпроси за обсъждане в час:

- a. В коя част на училищния двор играеш през повечето време? С кого? Защо?
- b. Би ли искал(а) да играеш по-често в други части? Би ли искал(а) да играеш на нещо друго? Ако е така – какво, къде и с кого?
- c. Знаеш ли игри, които биха се харесали на всички?

3. Разновидност: какви да са игрите в моя училищен двор?

В групи от 3-4 ученици: измислете дейност без разграничаване по полове, която продължава цяла седмица, и направете списък със занимания и игри, които позволяват да се запази балансираното присъствие на половете по време на междучасията.

Сравнете различните предложения и постигнете консенсус (чрез гласуване), за да организирате пространството на двора за игри за седмицата.

Въведете тази организация и направете оценка в края на седмицата.

Времева рамка: 2 x 40 мин.;

3 x 40 мин. (в разновидност)

Място: класната стая и училищният двор

Материали: материали за рисуване, фотоапарати

Дейност 6: занимания, основани на младежка литература

Ключови думи: комуникация, критично разбиране, език и диалог, властови структури, норми

Цели: целта на тази дейност е да се разбере повече за половите стереотипи в литературата и да се дадат идеи за тълкуване на литературата по начини, които биха разрушили представата за полово обусловени стереотипи и за предубеденост.

Области на компетентност: грамотност; многоезикова компетентност; съобразяване с културните особености и умения за изразяване

Инструкции:

Учителят избира книга, която всички ученици трябва да прочетат. Може да е кратка повест, разказ или илюстрирана книга – единственият критерий е в книгата да присъства различно представяне на мъжете и жените.

Литературни занимания по избраната книга:

- Задълбочен въпросник с фокус върху въпроси, свързани с представянето и действията на различните персонажи в книгата. Идентифицират се главният герой и неговият антипод, както и това, което ги прави толкова характерни.
- Работен лист, свързан конкретно с чертите на персонажите. На различни ученици се дават различни герои за анализ, а въпросите могат да са: а) как изглежда твоят герой?; б) какво обича да прави твоят герой?; в) какво знаем за душевното състояние на твоя герой?
- Дискусия с цялата група, като за отправна точка се ползват работните листове и се разглеждат въпроси като: а) можеш ли да разпознаеш

стереотипите в книгата?; б) можеш ли да посочиш сексисткото поведение?; в) можеш ли да измислиш как да промениш сюжета или характеристиките, за да премахнеш стереотипите и сексисткото поведение?

- Направете с учениците списък на полово обусловените стереотипи или сексистки нагласи, с които редовно се сблъскват: домакинска работа, търговия, свободно време, спорт и т.н.

Времева рамка: ако се чете вкъщи: 2 урока, а ако се чете в клас: 6-8 урока

Място: класната стая

Материали: един или няколко примера за детска и младежка литература, която съдържа различни представи за мъжете и жените.

Разновидност 1:

Четене в мрежа: учениците разполагат с няколко книги – а могат и сами да изберат книга, която харесват. След прочитането ѝ пишат резюме, в което обясняват сюжета, героите и кулминацията, като отправната точка са същите работни листове като при основната дейност, където се обяснява за какво се отнася книгата, какъв вид сексистко поведение е описано и как главните герои успяват да го преодолеят.

Това е писмена задача и учениците представят резюметата си в малки групи или пред целия клас.

Дейност 7: какво ме прави човека, който съм?

Ключови думи: идентичност, комуникация, критично разбиране, дискриминация

Цели: да сме в състояние да идентифицираме ситуации на дискриминация и предразсъдъци чрез нагласи, действия и думи, а също така да умеем да упражняваме възгледите си при отчитане на възгледите на другите с помощта на дебати по време на дискусии.

Области на компетентност: многоезикова компетентност; личностна и социална компетентност, да знаем как да учим; съобразяване с културните особености и умения за изразяване.

Инструкции:

Учениците трябва да нарисуват себе си в детайли (дрехи, пол, интереси, дължина на косата и т.н.). (Впоследствие ще видят рисунките на съучениците си).

Когато разглеждат рисунките на съучениците си, задачата им е да търсят приликите. Какви сходни неща могат да се открият въпреки различния пол или цвят на кожата примерно?

Дискусия с класа или по двойки за намерените прилики. Да се обсъди и следното: защо често се фокусираме върху разликите, а не приликите, когато става въпрос за други хора?

4. Разгледайте отново рисунките. Дискутирайте (какво можеш да разбереш за даден човек само като го гледаш?)

5. Дискутирайте: защо си вадим изводи за хората само от външността им? Защо това може да е добро или лошо нещо?

6. Дискутирайте: как могат различните предварителни нагласи да ни ограничат и да ни попречат да бъдем каквито сме? До какво може да доведе това? Как можем да се подкрепяме взаимно и да позволим на всеки да е себе си?

7. Напишете предложенията си на плакат и го окачете в класната стая, за да служи за напомняне.

Времева рамка: 1-2 урока

Място: класната стая

Материали: хартия, цветни моливи, картон за плакати

Разновидност 1 – пълнене на кутия

Учениците работят в групи по 2-4, като на всяка група се раздава картонена кутия. Всяка група получава или „момчешка кутия“, или „момичешка кутия“. Задачата е да напълнят кутията. Могат да слагат изрезки от вестници и списания, предмети от класната стая или предмети, които са донесли специално от дома. Кутията трябва да се напълни с предмети или изображения, за които учениците *предполагат*, че са съответно „момчешки“ или „момичешки“.

След това групите с момичешките кутии трябва да представят съдържанието на кутиите. Задачата е да посочат аргументи защо предметите в кутията са свързани с техните представи за това какво представляват момичетата. После групите с момчешките кутии повтарят същото упражнение.

Дискусия: учителят започва дискусия, като пита учениците дали знаят какво е стереотип и ако никой не знае, обяснява. След това се посочват предмети от различните кутии, които отговарят на стереотипните разбирания за съответния пол.

Накрая в кутиите се посочват тези предмети, които си приличат, за да може разбирането на учениците за свързаните с пола артефакти и изображения да се концентрира върху приликите.

Източник: Ekvallita (2020): Skapa Plats

Дейност 8: тефлоновият тест

Ключови думи: норми, привилегии, дискриминация, критично разбиране

Цели: целта на тази дейност е да разберем повече за привилегиите и поведението съобразно нормите.

Области на компетентност: личностна и социална компетентност, да знаем как да учим; съобразяване с културните особености и умения за изразяване.

Инструкции:

Идеята за името на „тефлоновият тест“ идва от факта, че хората, които следват нормите, просто се плъзгат във всякакви ситуации – те са като масло в нагорещен тефлонов тиган. Докато онези, които не следват нормите, са като масло в студен тиган – залепват и не могат да се плъзнат.

Попълнете тефлоновият тест.

Учениците могат да го попълнят индивидуално, а могат и по двойки, като се интервюират един друг.

Дискусия с целия клас или по групи:

Като използва въпросите в теста за отправна точка, учителят насочва учениците да разсъждават относно привилегиите и закономерностите в привилегированите позиции.

- Виждате ли някакви закономерности?
- В кои категории (не) следват нормата?
- Защо е важно според вас да знаем кога да (не) следваме нормата?
- Какво е усещането да следват нормата?
- Какво е усещането да не следват нормата?
- В какъв вид ситуации сте попадали, при които се наблюдават търкания?
- Как можем да използваме конструктивно този задълбочен

поглед към нормите и привилегиите?

- Какво можете да направите в учебно време, за да предотвратите търканията с тези, които не следват нормите?

Тефлонов тест

Помислете (и отбележете съответното поле) колко често – ако изобщо се е случвало – сте изпитвали неудобство, погледи, подигравки, тормоз или неудобни въпроси поради някоя от посочените причини:

	Често	Понякога	Рядко	Никога
Пол	☐	☐	☐	☐
Сексуална ориентация	☐	☐	☐	☐
Възраст	☐	☐	☐	☐
Религия	☐	☐	☐	☐
Полова идентичност	☐	☐	☐	☐
Увреждане	☐	☐	☐	☐
Етнос	☐	☐	☐	☐
Социална група/произход	☐	☐	☐	☐
Форма на тялото	☐	☐	☐	☐

Времева рамка: 2 урока

Материали: тефлонов тест

Място: класната стая

Източник: Ekvallita (2020): Skapa Plats

*Забележка: трябва да сте сигурни, че учениците са наясно с целта на това упражнение – да се разберат **привилегированите позиции**, а не **привилегированите лица**.*

Дейност 9: „карта на докосванията“

Ключови думи: език на тялото, почтеност, самоуважение, социални отношения, комуникация

Цел: да се помисли как различните докосвания се усещат по различен начин в зависимост от това кой те докосва и кога се случва това.

Области на компетентност: личностна и социална компетентност, да знаем как да учим; съобразяване с културните особености и умения за изразяване

Инструкции:

Учениците правят скица на себе си (в лице и гръб) на лист хартия.

Обяснете на групата, че има 3 различни вида докосване (докосване от непознат, приятелско докосване и интимно докосване). Дайте различни примери за докосване, което обикновено е в реда на нещата: здрависване, прегръдка от приятел.

Учениците използват един цвят за докосванията от непознати и друг цвят за приятелските докосвания, като оцветяват полетата, които са приемливи за докосване от непознати хора и от приятели. Могат да помислят и за интимните докосвания, но не е нужно да ги оцветяват.

Междувременно учениците правят своите рисунки, а Вие като учител също правите подобна рисунка на дъската.

1. Обсъдете заедно с групата областите, които могат да бъдат докосвани по отношение на непознати хора и приятели. Имате ли общи и различни мнения? Обсъдете също така как изглеждат / какво е усещането от докосванията, а не само на кои места и от кого.

2. Ако в стаята присъства друг възрастен, можете да покажете как изглеждат различните видове докосвания върху него (иначе можете да използвате себе си). Не използвайте друг ученик за тази цел.
3. Поговорете за това как всички сме различни и можем да усещаме по различен начин докосвания, които иначе си приличат. Как можете да откажете, ако не искате някой да ви докосва?

Времева рамка: 1 урок

Материали: хартия, цветни моливи, дъска

(+ подкрепа от допълнителен възрастен или помощник-преподавател, ако е възможно)

Място: класната стая

Източник: Ekvallita (2020): Skapa Plats

Дейност 10: как да кажеш „не“ – дискусия

Ключови думи: език на тялото, комуникация, самоуважение, свобода на изразяване, почитеност

Цели: да се разсъждава за употребата на думата „НЕ“ и как може да изглежда тя от гледна точка на езика на тялото. Освен това – как мълчанието може да означава „НЕ“.

Области на компетентност: личностна и социална компетентност, да знаем как да учим.

Инструкции

Нека учениците знаят, че понякога е трудно да изслушваш хората. От нас се очаква да бъдем любезни и да не засягаме другите. Именно затова в много ситуации не казваме директно „не“, а се опитваме да го покажем по друг начин.

Разделете класа на групи от 3-4 ученици. Помолете групите да дискутират следните въпроси:

Как друг човек показва, че иска или не иска да:

- танцува, когато някой го покани?
- даде прегръдка, когато някой иска да го прегърне?
- даде телефонния си номер на някого?
- да излезе на среща?

Кога е трудно да кажеш „не“?

Кога е трудно да кажеш „да“?

От какво се страхуваш в такива ситуации? Защо?

Случвало ли се е понякога да се престориш, че не си чул „не“ – макар всъщност да знаеш, че си получил „не“?

Защо е станало така?

Какви последствия може да има преструването?

Времева рамка: 1 урок

Материали: различни теми в тази област

Място: класната стая

Източник: Ekvalita (2020): Skapa Plats

Дейност 11: пътни знаци, които създават норми

Ключови думи: норми, свобода на изразяване, властови структури, визуално и естетично представяне

Цели: да се научи повече за мъжката и женската доминация в различни ситуации и да се помогне на учениците да упражняват създаването на норми.

Области на компетентност: личностна и социална компетентност, да знаем как да учим; съобразяване с културните особености и умения за изразяване

Инструкции:

Ако работите с пътни знаци, можете да включите гледната точка на нормите, като разсъждавате върху това как изглеждат.

Минете през пътните правила и знаци както обикновено.

1. Помолете учениците да обяснят думата „приобщаване“ по свой начин.
2. Обяснете им как Вие разбирате термина „приобщаване“ (можете да използвате адаптираната версия на речниковата дефиниция, посочена в настоящата дейност).
3. Покажете изображения на пътни знаци – можете да намерите различни знаци в интернет или да помолите учениците сами да намерят 3-5 пътни знака.
4. Задайте на учениците следните въпроси:
  - Кой се вижда на тези изображения? (ако кажат например „момче“ или „момиче“, можете да попитате откъде са сигурни).
  - Какво е посланието на изображенията относно пола?
  - Липсва ли някой на тези изображения? (хора с увреждания, възрастни хора, деца и т.н.)

5. Дискутирайте с учениците какво е усещането да не си включен в изображенията.
6. Помолете учениците да нарисуват свои собствени пътни знаци, като включат снимки на хора и животни.
7. В края на сесията обсъдете рисунките им (какво им е дошло наум и т.н.).

Времева рамка: 1 урок

Място: класната стая

Материали: снимки на пътни знаци, на които са показани хора и животни

Бележка: дефиниция на „приобщаване“ според речника:
практиката или политиката на осигуряване на равен достъп до възможности и ресурси на хора, които иначе биха могли да са изключени или маргинализирани, като например хората с физически или психически увреждания, както и членове на други малцинствени групи.

Източник: Ekvallita (2020): Skapa Plats

Дейност 12: анализ на сегрегацията на половете на работното място

Ключови думи: критично разбиране, властови структури, полово разделение на работата, сегрегация на половете, неравенство

Цели: при тази дейност учениците ще се научат да разбират, че полът е начин на организиране на знанията. Ще практикуват анализ на професиите (и във връзка с тях – на заплатите) от гледна точка на половете. А заедно с това ще имат възможност да анализират връзката между сегрегацията на половете в работната сила по отношение на нивата на заплащане на труда.

Области на компетентност: грамотност; математическа компетентност и компетентност в науката, технологиите и инженерните науки; гражданска компетентност.

Инструкции:

Учителят започва, като показва снимки на жени и мъже с различни професии и насърчава учениците да обсъдят кой е подходящ за дадена професия. След това може да раздели учениците по двойки и да им раздаде списък с професии, които да обсъдят.

1. Кои от тези професии са „типични“ за жените и мъжете? Защо е така? Това се обсъжда в клас. След това учениците обсъждат нивото на заплатите с помощта на същия списък с професии.
2. При кои професии се печели най-много? Защо?
  - Подредете професиите според заплатата.
  - Наблюдава ли се в тази подредба някаква закономерност, свързана с половете?

След това учителят показва „правилния“ списък с подредбата на професиите от националната статистика и класът обсъжда

заедно какво трябва да се направи и т.н. Може да се обсъди какво мислят учениците за бъдещите си професии според нивото на заплащане и какво означава това за страната като нация.

Това занимание може да се проведе като урок по даден предмет – например математика или социални науки.

Времева рамка: 1-2 урока

Място: класната стая

Материали:

Снимки на различни хора с различни професии.

Списък с медианните заплати за различни професии (може да се намери от статистическия институт).

Разновидност 1:

Учителят избира една професия, доминирана от мъже/жени (например медицинска сестра, инженер, учител, консултант по ИТ). Най-лесно е, ако има ясно изразена доминация. След това учениците работят по двойки или в

групи, като изчисляват проценти.

Упражненията могат да се проведат по следния начин (за пример е използвана професията инженер):

1. Колко е средната заплата на мъж инженер на месец/година? Колко е средната заплата на жена инженер?
2. Колко е заплатата на жената инженер в проценти, отнесена към заплатата на мъжа инженер?
3. Ако жената инженер получава три пъти по-висока заплата, каква ще е заплатата на мъжа инженер?
4. В такъв случай какъв е размерът на „женската валута“ при инженерите?
5. Това разумно ли е? Какво трябва да се направи и от кого?

Времева рамка: 1 - 2 урока.

Материали: таблица със заплатите за различните професии по полове (може да се получи от статистическия институт). Материал за изчисления.

Място: класната стая

Дейността е вдъхновена от: Ekvallita (2020): Skapa Plats

Дейност 13: чувствителна към равнопоставеността между половете комуникация

Ключови думи: комуникация, критично разбиране, език и диалог

Цели: да се представи идеята за стереотипи по отношение на половете; да се обогатят знанията на учениците за чувствителната към равнопоставеността между половете комуникация и да се подобрят уменията им за критично мислене.

Области на компетентност: личностна и социална компетентност, да знаем как да учим; грамотност.

Описание/инструкции:

С помощта на разграфено поле учителят съставя своя кръстословица. Тя може да е по-голяма или по-малка от посочената в примера.

На учениците се дават 10-15 думи, които имат връзка с половете, стереотипите и нормите. Думите биха могли да са примерно: „мачо“, „момичешки“, „женчо“, „неравноправие“ и т.н. Учителят може да организира и брейнсторминг с класа и да състави списъка от думи, за които се сещат учениците.

На всеки ученик се раздава разграфено поле за кръстословица, което трябва да попълни така, че всички думи да са свързани по някакъв начин (разбира се, ще останат доста празни квадратчета).

Дискусия: учителят провежда дискусия с класа, в която учениците трябва да разсъждават за думите, използвани в кръстословицата. Накрая учениците съставят 3 изречения, в които да включат поне една от думите в кръстословицата. Прочитат едно изречение пред класа и обясняват как разбират изречението, което са избрали да споделят.

Времева рамка: 1 урок

Място: класната стая

Материали: кръстословица, списък с думи, хартия/черна дъска

		1	2	3		4	5	6	7		8					
				G												
1				E	Q	A	L	I	T	Y						
				N												
				D												
2				S	E	X	I	S	M							
3				T	R	E	A	T	M	E	N	T				
								E								
4								R	E	S	P	E	C	T		
				P				E	E	S	O		B			
5		I	R			O	X		T	O	L	E	R	A	T	E
6	I	N	T	E	G	R	I	T	Y		A	E		L		
		C	J			Y				B	R		A			
		L	U			P				L	A		N			
		U	D			E				I	N		C			
7	S	I						S	E	N	S	I	T	I	V	E
		I	C							H						
		V	E													
		E														

Дейност 14: негативните мисли - в кошчето за боклук

Ключови думи: овластяване, идентичност, почтеност, самоуважение, норми.

Цели: тази дейност има за цел да накара учениците да свикнат да превръщат негативните мисли в позитивни, за да изградят самоуважение и да са наясно как позитивното мислене може да промени нещата.

Области на компетентност: гражданска компетентност; грамотност.

Инструкции:

Раздайте на всеки ученик лист хартия, на който да напише негативни послания, които са казвали хората около него (родители, учители, приятели, самият ученик...). Когато списъкът е готов, ученикът трябва да превърне всяко послание в позитивно.

Накрая учениците откъсват частта с негативните послания и я изхвърлят в кошчето за боклук, а частта с позитивните послания залепят в тетрадката си за упражнения.

Препоръка: учениците могат да се затруднят да превърнат негативните си мисли в позитивни, така че учителят би трябвало да им помогне.

В края на дейността помолете учениците в класа да споделят как се чувстват когато изхвърлят негативните мисли в кошчето, и да изберат 1-2 положителни мисли, които да споделят със съучениците си. В зависимост от това колко време е останало, може да ги попитате защо са избрали точно тези позитивни мисли и в какви ситуации биха им помогнали да мислят по този начин.

Друга възможност е да накарате всеки ученик да напише на стената позитивните изречения, които според него са най-уместни и важни.

Планиране на уроците: 1 урок

Място: класната стая

Материали: хартия, ножица, химикалки.

ПРИМЕР:

Негативно послание	Позитивно послание
<ul style="list-style-type: none"> Много си разхвърлян 	<ul style="list-style-type: none"> Аз съм творческа натура и разхвърляната ми стая е доказателство за това
<ul style="list-style-type: none"> Брат ти / сестра ти има по-високи оценки от теб 	<ul style="list-style-type: none"> Много съм добър в това да строя разни неща от стари материали и знам как да използвам ръцете си
<ul style="list-style-type: none"> Не си добър в изпитите, много се притесняваш 	<ul style="list-style-type: none"> Понякога съм спокоен, а и се представям много добре на спортни състезания, така че вероятно самите училищни изпити са това, което ме притесняват
<ul style="list-style-type: none"> Ама че съм глупав, пак оплесках всичко 	<ul style="list-style-type: none"> Уча се от грешките си
<ul style="list-style-type: none"> Това е твърде трудно за мен 	<ul style="list-style-type: none"> Ще го правя малко по малко. Ако си кажа, че е твърде трудно, никога няма да го направя

Дейност 15: кой какво върши

Ключови думи: привилегии, неравноправие, полово разделение на работата

Цели: да се разбере повече за това как организацията на домакинските задължения би могла да е обусловена от пола и да се помогне на учениците да разсъждават относно несправедливостта, неравноправието и способността да промениш това, което е разпределено несправедливо и неравностойно.

Области на компетентност: личностна и социална компетентност, да знаем как да учим; гражданска компетентност; грамотност

Инструкции:

Учениците се разделят на групи по 2-4 души. Всяка група има задачата да напише списък с всичко, което е от основно значение за ежедневието ни живот: чистене, готвене, градинарство, гледане на деца, изкарване на пари, игри, посещения при лекаря, домашни ремонти и т.н. На следващия етап от тях се иска да видят дали могат да конкретизират задачите подробно (кои стаи се чистят, каква храна се готви, какви игри се играят, какво трябва да се поправи вкъщи и т.н.)

Учителят показва таблицата по-долу и я попълва с помощта на групите. Всеки ученик получава таблицата и слага отметка индивидуално във всяко поле (в някои случаи може да има повече от една отметка, ако например майката и синът се грижат заедно за пазаруването).

ДОМАКИНСКИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ				
Имена на членовете на семейството				
Миене на чинии				

Чистене на кухнята				
Пране				

После учениците сравняват таблиците си и обсъждат кой какво върши в техните домакинства. Какви са приликите и разликите?

Ще има примери за семейства, в които отговорностите са разпределени поравно, както и такива, при които жената в домакинството върши повечето работа (а в някои случаи мъжът).

Дискусия: какво може да се направи, за да се осигури равноправие в домакинствата? Какво може да гарантира, че времето за къщна работа и за почивка е споделено и равноправно?

Учителят записва идеите на учениците и всеки ученик поема един ангажимент, който да се опита да свърши в продължение на една седмица.

Времева рамка: 2 урока

Място: класната стая

Материали: хартия, химикалки

Дейност 16: двуседмичното предизвикателство

Ключови думи: полово разделение на работата, привилегии, неравноправие, властови структури, властяване, норми

Цели: да предизвикаме учениците да свършат дадено домакинско задължение, да съберат доказателства за това и да представят резултатите пред класа.

Области на компетентност: личностна и социална компетентност, да знаем как да учим; гражданска компетентност; грамотност; цифрова компетентност

Инструкции:

Идеята е да се постави предизвикателство пред учениците да свършат дадена домакинска задача в някакъв момент през следващите две седмици, когато имат желание за това: да стогвят нещо лесно за семейството си, да изчистят у дома, да изгладят дрехите, да закрепят откачен контакт и т.н.

За различните възрастови групи можем да използваме таблицата на Монтесори за подходящите домакински задължения.

Всяка дейност трябва да е придружена от снимки, за да се види какво е свършил ученикът (трябва да намери някого да го снима). След приключване на дейността въщи, от снимките се прави слайдшоу, което от своя страна представлява сценарий, по който всяко дете обяснява на класа какво е свършило, кога, как, кой му е помогнал и как се е чувствало по време на задачата.

След това могат да обсъдят дали определени задължения са по-скоро за момичета, а други – за момчета, и да сравнят разсъжденията си със задачите, които са свършили у дома.

Времева рамка: 1-2 урока – един за подготовка и един за презентацията.

Място: класната стая

Материали: компютри, фотоапарати за документирането

Ages 2-3	Ages 6-7	Ages 10-11
☐ Put toys in toy box	☐ Gather trash	☐ Clean bathrooms
☐ Stack books on shelf	☐ Fold towels	☐ Vacuum rugs
☐ Place dirty clothes in laundry hamper	☐ Dust mop floors	☐ Clean countertops
☐ Throw trash away	☐ Empty dishwasher	☐ Deep clean kitchen
☐ Carry firewood	☐ Match clean socks	☐ Prepare simple meal
☐ Fold washcloths	☐ Weed garden	☐ Mow lawn
☐ Set the table	☐ Rake leaves	☐ Bring in mail
☐ Fetch diapers & wipes	☐ Peel potatoes or carrots	☐ Do simple mending (hems, buttons, etc.)
☐ Dust baseboards	☐ Make salad	☐ Sweep out garage
☐ Replace toilet paper roll		
Ages 4-5	Ages 8-9	Ages 12 and up
☐ Feed pets	☐ Load dishwasher	☐ Mop floors
☐ Wipe up spills	☐ Change light bulbs	☐ Change overhead lights
☐ Put away toys	☐ Wash laundry	☐ Wash/ vacuum car
☐ Make the bed	☐ Hang/fold clean clothes	☐ Trim hedges
☐ Straighten bedroom	☐ Dust furniture	☐ Paint walls
☐ Water houseplants	☐ Spray off patio	☐ Shop for groceries w/list
☐ Sort clean silverware	☐ Put groceries away	☐ Cook complete dinner
☐ Prepare simple snacks	☐ Scramble eggs	☐ Bake bread or cake
☐ Use hand-held vacuum	☐ Bake cookies	☐ Do simple home repairs
☐ Clear kitchen table	☐ Walk dogs	☐ Wash windows
☐ Dry and put away dishes	☐ Sweep porches	☐ Iron clothes
☐ Disinfect doorknobs	☐ Wipe off table	☐ Watch younger siblings

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 – ресурси за дейност 1

Erasmus+

ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА
ВЪВ ВРЪЗКА С РАВНОПОСТАВНОСТТА НА ПОЛОВЕТЕ
С ЦЕЛ ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА СТЕРЕОТИПИТЕ В
ОБРАЗОВАНИЕТО

Julien a trouvé un poste à la hauteur de ses ambitions.

C'est la possibilité de son projet professionnel qui est au premier plan. C'est du bien-être et surtout, un environnement de travail qui valorise ses compétences et lui permet de relever de nouveaux défis. C'est aussi la possibilité de travailler en équipe et de partager ses connaissances.

Laura a trouvé le poste de ses rêves.

C'est l'aspect qu'elle a toujours aimé. Et l'aspect, pour elle, c'est de faire vivre et partager sa passion, transmettre des savoirs et des valeurs, se consacrer à la réussite de chacun de ses élèves. C'est pour elle qu'elle a décidé de devenir enseignante.

CAMPAGNE ORIGINALE

L'ÉDUCATION NATIONALE RECRUTE 17 000 PERSONNES

Pourquoi pas vous ? 17 000 postes d'enseignants, d'enseignants et de techniciens supérieurs sont à pourvoir en 2011.

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS DU 31 MAI AU 12 JUILLET 2011

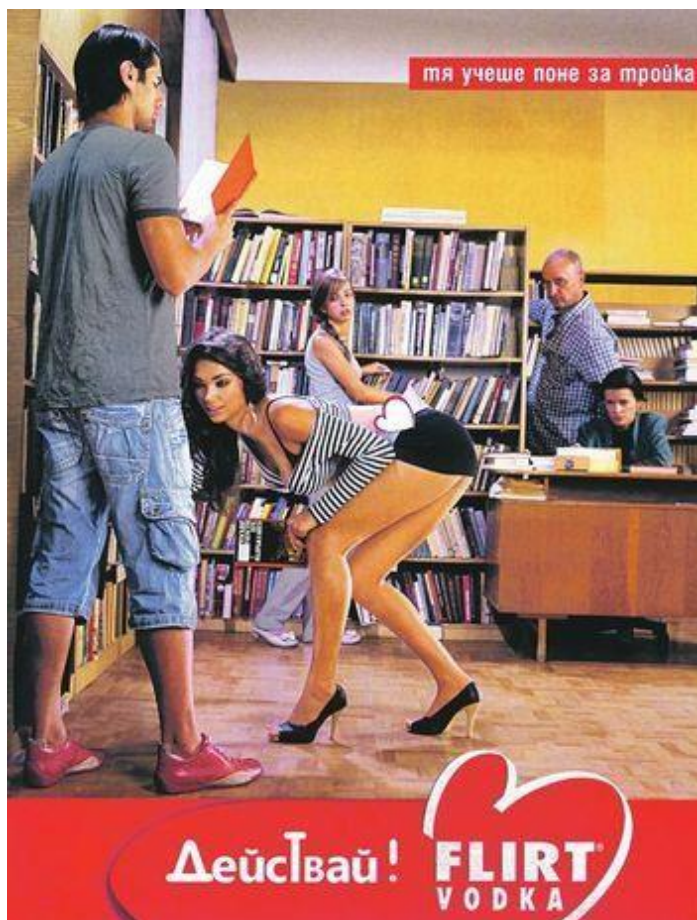
SUR WWW.LEDUCATIONRECRUTE.FR

L'ÉDUCATION NATIONALE RECRUTE 17 000 PERSONNES

Pourquoi pas vous ? 17 000 postes d'enseignants, d'enseignants et de techniciens supérieurs sont à pourvoir en 2011.

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS DU 31 MAI AU 12 JUILLET 2011

SUR WWW.LEDUCATIONRECRUTE.FR

БИЛБОРДОВЕ С РЕКЛАМА НА ПЛАСТИЧНА ХИРУРГИЯ:

Erasmus+

ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА
ВЪВ ВРЪЗКА С РАВНОПОСТАВЕНОСТТА НА ПОЛОВЕТЕ
С ЦЕЛ ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА СТЕРЕОТИПИТЕ В
ОБРАЗОВАНИЕТО

РЕКЛАМА НА ДРЕХИ ЗА МОМЧЕТА И МОМИЧЕТА:

ПОВЕЧЕ ЗА ПО-МАЛКО... ВСЕКИ ДЕН

офертата е валидна от 6.05.2021 до 19.05.2021

Тениска или шорти

100% памук или с високо съдържание на памук, дамски, с щампа Мини Маус, размери: S-XXL

8 лв.

5 лв.

Тениска или шорти

100% памук или с високо съдържание на памук, за момиче, с щампа Мини Маус, размери: 104-134 см

8 лв.

Тениска или шорти

100% памук или с високо съдържание на памук, дамски, с щампа 101 Далматинци, размери: S-XXL

5 лв.

Тениска или шорти

100% памук или с високо съдържание на памук, за момиче, с принт 101 Далматинци, размери: 104-134 см

8 лв.

Тениска или шорти

с високо съдържание на памук, мъжки, разнообразности: тениска с принт Marvel или шорти с бродиран елемент Marvel, размери: M-XXL

5 лв.

Тениска или шорти

100% памук или с високо съдържание на памук, за момче, с принт Мики Маус, размери: 104-134 см

5 лв.

Тениска или шорти

100% памук или с високо съдържание на памук, за момче, с принт Marvel, размери: 104-134 см

РЕКЛАМИ НА ПЕРИЛНИ ПРЕПАРАТИ :

